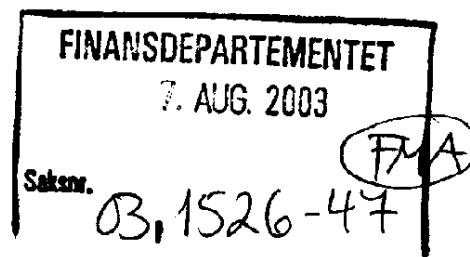

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 Oslo

Vår ref.:	Arkivnr.:	Deres ref.:	Dato:
2003 / 02794 TBG	543.10	03/1526 FM JTO	6. august 2003

HØRING – FASTSETTELSE AV HØYESTE GRUNNLAGSRENTE I KOLLEKTIVE PENSJONS- ORDNINGER I LIVSFORSIKRINGSSELSKAPER OG PRIVATE PENSJONSKASSER

Kredittilsynet viser til Finansdepartementets brev av 15. mai 2003 med vedlegg.

Finansdepartementet fremmer forslag om å fastsette premieberegningene ut fra en høyeste grunnlagsrente på tre prosent i kollektive pensjonsordninger (private og kommunale) med virkning for all opptjening etter 1. januar 2004. Departementet viser også til at Kredittilsynet har fremmet forslag om at kravet til premiereserve for pensjon opptjent før 1. januar 2004 styrkes i private pensjonskasser. Dette forslaget er videreført gjennom departementets forslag til forskriftsendringer.

Kredittilsynet vil innledningsvis vise til brev av 28. mars 2003 (vedr. private pensjonskasser) og 23. april 2003 (vedr. livsforsikringsselskaper) til Finansdepartementet om samme saksforhold. Det vil fremgå av nevnte brev hvilke vurderinger og forslag til soliditetsfremmende tiltak som er foreslått av tilsynet. Kredittilsynet vil i det følgende gi en kortfattet redegjørelse for tilsynets synspunkter til departementets høringsbrev, ikke minst med utgangspunkt i den senere tids utvikling på finansområdet. Kredittilsynets vurderinger mht. behovet for oppreservering hva angår tidligere opparbeidede rettigheter i livsforsikringsselskapene og pensjonskassene vil også bli omtalt.

KREDITILSYNET

Postadresse:
Postboks 100 Bryn
0611 OSLO

Besøksadresse:
Østensjøveien 43
0667 OSLO

Telefon: 22 93 98 00
Telefax: 22 63 02 26
Org.nr: 840747 972

E-post: post@kredittilsynet.no
URL: www.kredittilsynet.no

Forslag om premieinnbetalinger basert på grunnlagsrente tre prosent fra 1. januar 2004 for ny opptjening i eksisterende pensjonsordninger

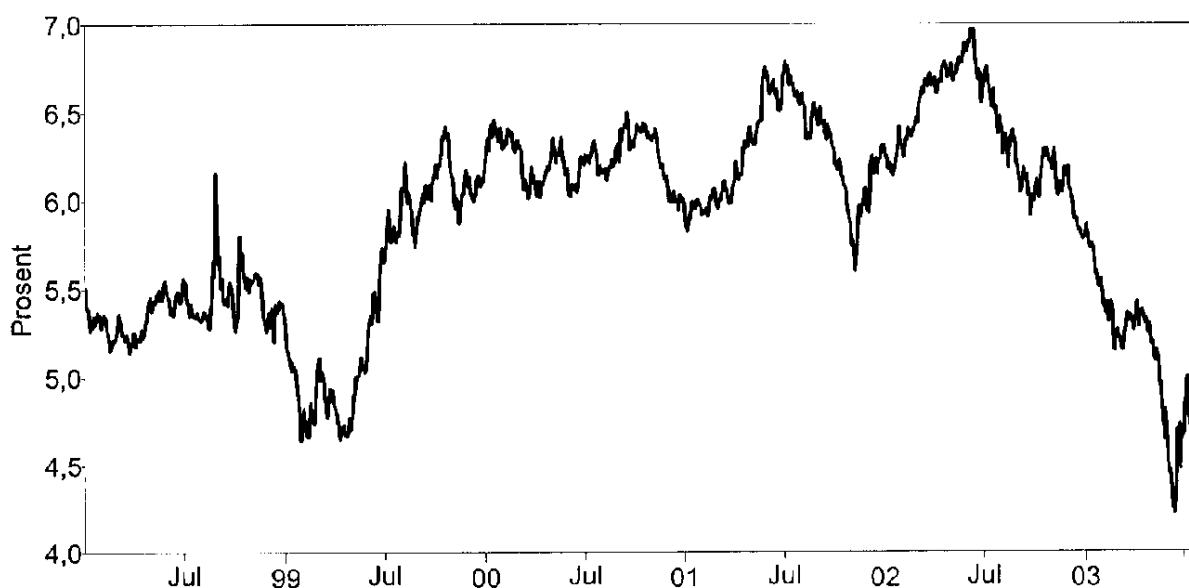
Kredittilsynet støtter Finansdepartementets forslag om å la all premieinnbetaling i kollektive rente- og pensjonsforsikringer være basert på grunnlagsrente tre prosent fra 1. januar 2004. Departementets forslag er for øvrig i samsvar med Kredittilsynets tilråding i tidligere brev til departementet.

Situasjonen i finansmarkedet og utviklingen i rentemarkedet spesielt, gjør det etter Kredittilsynets oppfatning nødvendig å innføre slike regler så snart som praktisk mulig. Pr. 11. juni 2003 lå effektiv rente på statsobligasjoner med løpetid 10 år på 4,25 prosent. Statsobligasjonsrenten har senere økt noe, og pr. 4. august 2003 lå renten på 5,15 prosent.

De internasjonale og nasjonale forholdene tilsier at vi ikke vil komme tilbake til en situasjon med relativt høye renter de nærmeste årene, slik vi hadde i årene fra og med 2000 til og med 2002. I denne perioden hadde vi et noe høyere nivå for lange renter som ga en generell rimelig god margin i forhold til avkastningsforpliktelsene i pensjonsinnretningene. Renten for 10 års statsobligasjoner lå da mellom 6 og 7 prosent.

Det er derfor etter Kredittilsynets oppfatning ingen grunn til å utsette overgangen til et rentegrunnlag på tre prosent. Et slikt rentegrunnlag gir vesentlig bedre muligheter for overskudd og oppbygging av bufferkapital, noe som kan muliggjøre en mer allsidig investeringsportefølje (inkludert en høyere aksjeandel) og som igjen kan gi høyere avkastning til beste for kunder og selskap.

Figuren under illustrerer utviklingen i renten på norske statsobligasjoner med løpetid 10 år, fra inngangen av 1998 til 4. august 2003.

Det skal i denne sammenheng vises til forskrift 15. september 1997 om premier og forsikringsfond i livsforsikring § 2 første ledd, som lyder:

Premien på livsforsikringskontrakter kan ikke beregnes på grunnlag av en avkastning av forvaltet kapital (grunnlagsrente) som er høyere enn 3 prosent p.a. Grunnlagsrenten skal settes til 60 prosent av effektiv rente på langsiktige statsobligasjoner, dersom dette gir en rentesats under 3 prosent p.a. Kredittilsynet fastsetter slik lavere grunnlagsrente innen 1. desember før det kalenderåret den gjøres gjeldende.

Det følger således av § 2 i forskrift 15. september 1997 om premier og forsikringsfond i livsforsikring at grunnlagsrenten skal settes til 60 prosent av effektiv rente på langsiktige statsobligasjoner, dersom dette gir en rentesats under 3 prosent p.a.¹ Utviklingen de siste ukene tyder på at dette nå ikke er påkrevd på kort sikt, men usikkerheten i finansmarkedene er så stor at en ikke kan utelukke en slik situasjon.

Kredittilsynet legger til grunn at hensynet bak denne bestemmelsen, som er basert på EUs livsforsikringsdirektiver, tilsier at grunnlagsrenten i dagens situasjon (og hensett til sannsynlig rentenivå i årene fremover) ikke bør settes høyere enn tre prosent for ny opptjening i kollektive pensjonsordninger i livselskaper og pensjonskasser.² Selv om rentenivået har steget noe i forhold til det lave nivået i juni, vil det ut fra tilsynsmessige vurderinger etter Kredittilsynets oppfatning være uforsvarlig ikke å ta en situasjon med vedvarende lave rentenivåer alvorlig.

Når det gjelder pensjonsinnretningenes behov for systemtekniske endringer for å tilpasse seg nye renteforutsetninger, reiser dette særskilte utfordringer. Det vil uten tvil kreve betydelige ressurser i livselskapene og pensjonskassene for å kunne håndtere dette på en tilfredsstillende måte. Det er neppe realistisk å tenke seg at datasystemene vil være fullt implementert allerede fra 1. januar 2004. Det kan derfor være behov for visse overgangsregler for regnskapsåret 2004. Kredittilsynet vil peke på muligheten for at premiene splittes i to i regnskapsåret 2004, slik at den ordinære premien behandles på vanlig måte, mens den ekstra premien som følge av lavere grunnlagsrente tilføres et midlertidig "oppreserveringsfond", som først fordelcs på den aktuelle forsikringskontrakts premiereserve ved hovedforfall i 2005. (Hovedforfall er for de

¹ Dette innebærer at dersom statsobligasjonsrenten ligger under 5 prosent, har Kredittilsynet en plikt til å redusere høyeste tillatte grunnlagsrente ytterligere. Kredittilsynet skal fastsette en eventuell lavere grunnlagsrente innen 1. desember før det kalenderåret den gjøres gjeldende. Kredittilsynet legger til grunn at reduksjonen må ha en varig karakter før grunnlagsrenten må reduseres samt at det vil være naturlig å se hen til hva som skjer i andre europeiske land når en bedømmer om det foreligger plikt til å redusere grunnlagsrenten. Det kan imidlertid nevnes at lange Euro-renter i juni var nede på under 4 prosent og at en må vente diskusjon om fastsetting av grunnlagsrenten i flere land og i EU-systemet som sådan. Eurorenten ligger i dag på i overkant av 4 prosent.

² Kredittilsynet gjør imidlertid oppmerksom på at de fleste EU-land har implementert denne bestemmelsen slik at en reduksjon i høyeste tillatte diskonteringsrente (grunnlagsrente) bare vil gjelde for nye forsikringsavtaler. Dette fremgår av en rapport utarbeidet av en arbeidsgruppe som ledd i EUs arbeid med revisjon av direktivenes solvensregler (Solvency II prosjektet). Rapporten "Report of the working group on life assurance to the IC Solvency Subcommittee", datert 2002, omhandler bl.a. anvendelsen av artikkel 20 i livdirektivet.

fleste pensjonsordninger 1. januar.) Dette midlertidige fondet er bundet og vil ikke bli å likestille med ordinært premiefond for øvrig. De mer teknisk pregede overgangsregler vil man eventuelt måtte komme tilbake til.

Lavere grunnlagsrente for eksisterende avsetninger i kollektive pensjonsordninger

Kredittilsynet har i tidligere brev til Finansdepartementet gått inn for at avsetninger for tidligere opparbeidede rettigheter blir styrket. Det er skissert et konkret forslag hvor oppreserveringen gjennomføres over et tidsintervall på fire år for private pensjonskasser. Når det gjelder kollektive pensjonsordninger i livsforsikringsselskaper uttalte Kredittilsynet at man tar sikte på å komme tilbake til denne problemstillingen på et senere tidspunkt.

Kredittilsynets generelle utgangspunkt er at det nå er et klart behov for å forsterke avsetningene i norske pensjonsinnretninger for å sikre at disse kan innfri sine forpliktelser når de forfaller til utbetaling. I en samlet vurdering av soliditetsmessige tiltak fra Kredittilsynets side, legger man også til grunn at de forsikringsfond som er knyttet til opplyente pensjonsrettigheter i private pensjonskasser blir styrket over en viss tidsperiode, som er foreslått til fire år. Når det så gjelder livselskapene legger Kredittilsynet til grunn at et tilsvarende behov for oppreservering er til stede. Livselskapene ligger imidlertid pr. i dag på et lavere nivå for årlige renteforpliktelser enn i pensjonskasser med rentegarantier på fire prosent. Dette innebærer m.a.o. at livselskapene har relativt sett et høyere fond enn det som gjelder i de aktuelle pensjonskasser.

Dette innebærer at pensjonskassene må forsterke avsetningene over en periode på ett til to år (avhengig av hvilken opptrappingsperiode som til syvende og sist blir besluttet), før disse er på samme nivå med hensyn til avsetninger som de fleste livselskaper. Fra og med dette tidspunkt bør livselskaper og pensjonskasser i prinsippet følge den samme plan for oppreservering.

Her må man imidlertid ha klart for seg at det ikke er mulig for livselskapene å få ekstra innbetalinger fra kundene for sikring av tidligere opparbeidede rettigheter. I praksis vil dette derimot være en *mulighet* for pensjonskassene, dersom foretaket ser det som ønskelig. I første rekke vil det imidlertid være generert overskudd i opptrappingsperioden som anvendes til å dekke økt reserverkrav. Det vil dermed etter dette opplegget ikke foreligge en situasjon som kan gi opphav til nevneverdige konkurransemessige uheldige forhold mellom ulike pensjonsinnretninger.

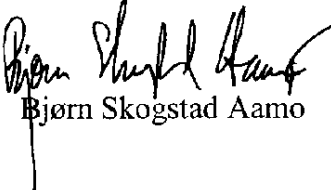
Kredittilsynet viser til sin tidligere tilråding til Finansdepartementet i brev av 28. mars 2003 knyttet til behovet for å forsterke avsetningene for opparbeidede rettigheter i pensjonskasser. Kredittilsynet opprettholder forslaget i tilrådingen, men ser samtidig at det kan være problematisk å dekke opp det økte avsetningskrav over en periode på 4 år. En aktuell tilnærming til denne problemstilling kan være å la det økte avsetningsbehov i pensjonskassene gå over en periode som er lengre enn de foreslåtte 4 år, eksempelvis 6 år med virkning fra 31.12.2004.

Kredittilsynet kan være behjelpelig med de tekniske utforminger av forskriftene avhengig av hvilke avgjørelser som blir besluttet, dersom departementet finner dette hensiktsmessig.

* * * *

Det bør i de vurderinger som nå må gjøres, være avgjørende om man legger til grunn at problemene er et resultat av kortsiktige svingninger i finansmarkedene eller om det er grunn til å forutsette at rentenivået i tiden fremover kan bli liggende på et generelt lavt nivå. Det bør i den sammenheng tas hensyn til at forutsetningene i de forsikringstekniske beregninger skal inneholde en viss risikomargin. Dette gjelder også for grunnlagsrenten. Det er i den forbindelse verdt å merke seg at pensjonskassenes årlige gjennomsnittlige avkastning har ligget i underkant av tre prosent i den siste tre-års-perioden. Etter Kredittilsynets oppfatning kan en derfor ikke utsette en generell reduksjon av grunnlagsrenten til tre prosent. Dersom statsobligasjonsrenten skulle komme under fem prosent på varig basis er Kredittilsynet dessuten forpliktet i henhold til § 3 i forskriften av 15. september 1997 til å foreta en ytterligere nedsettelse av grunnlagsrenten. Kredittilsynet vil i så fall komme tilbake til dette dersom et slikt tiltak anses påkrevd.

Med hilsen

Bjørn Skogstad Aamo

Erik Lind Iversen